

TELEPÜLÉSI HULLADÉKKEZELÉS MAGYARORSZÁGON

A Képviselői Információs Szolgálat Infojegyzete a [T/4030](#) számú törvényjavaslathoz készült. Elsősorban a hazai települési hulladékkezelés területén bekövetkezett és várható változásokat mutatja be, jogszabályokkal, statisztikai adatokkal kiegészítve.

- A körforgásos gazdasági modell valójában egyfajta visszatérés a természet rendjéhez, ahol szinte minden anyag (kémiai elem) körforgásban van; nincs hulladék, mert minden folyamat végterméke egy másik folyamat kiindulási anyaga ([HOSZ](#) é.n.).
- 2019-ben hazánkban megkezdődött az áttérés egy új típusú feladatellátásra a hulladékgazdálkodás terén, melynek lényege az állami szerepvállalás növelése és magánfelek bevonása az állami feladatok ellátásába.
- A célok elérése érdekében a MOL Nyrt. létrehozott egy külön, csak a hulladékgazdálkodási koncesszióért felelős céget, melynek neve MOHU MOL Hulladékgazdálkodási Zrt.
- Az anyagában hasznosított hulladék aránya hazánkban 2006 óta folyamatosan növekszik (2020-ban 67%), ám aránya hulladékfajtánként eltérő. Az anyagában hasznosítás az építési-bontási hulladékok esetében a legjelentősebb (2020: 90,6%), míg a veszélyes hulladékoknál a legkevésbé jellemző (2020: 17,2%). Települési hulladékok esetében 2020-ban 32 százalék volt az anyagában történő újrahasznosítás ([KSH](#) 2022).

Magyarország az európai uniós tagállamokhoz viszonyítva nem tartozik a jelentős hulladéktermelő államok közé (Boros 2021). Az [Eurostat](#) legfrissebb adatai alapján hazánkban az egy főre jutó települési hulladék mennyisége 2021-ben 416 kg volt, amely meghaladja ugyan az előző évi értéket (2020: 403 kg/fő), de még így is az uniós átlag alatt marad, amely 2021-ben 530 kg/fő volt.

Ennek ellenére a hulladék mennyiségének csökkentése és a körforgásos gazdaságra való áttérés fontos stratégiai kérdés. A körforgásos gazdaság irányába történő elmozdulás néhány éve vált az Európai Unió környezetvédelmi és gazdaságpolitikájának egyik leghangsúlyosabb célkitűzésévé ([COM\(2014\) 398 final](#)).

A KÖRFORGÁSOS GAZDASÁG

Jelenleg a lineáris gazdasági modell jellemző, melynek során az elsődleges nyersanyagokból állítják elő a termékeket, amelyek a forgalmazást és fogyasztást követően hulladékká válnak, a bennük lévő anyag és energia elvész, vagyis kikerül a rendszerből, amivel folyamatosan csökken a rendelkezésünkre álló természeti erőforrások mennyisége.

Ezzel szemben a körforgásos gazdasági modellben a nem megújuló anyagok zárt körben keringenek. A modellnek fontos része a környezetbarát terméktervezés, melynek során a termékeket úgy tervezik meg, hogy minél tartósabbak, javíthatóak, újrahasználatosak illetve hulladékká válásuk után hasznosíthatóak legyenek ([HOSZ](#) é.n.).

A körforgásos gazdaság megvalósítását célzó, hulladékgazdálkodással kapcsolatos hat európai uniós módosított irányelv ([2008/98/EK](#); [94/62/EK](#); [1999/31/EK](#); [2000/53/EK](#); [2006/66/EK](#); [2012/19/EU](#)) 2018 júniusában lépett hatályba ([HOSZ](#) é.n.), melyek jogharmonizációs kötelezettségeit Magyarország teljesítette ([jogharmonizacio.im.gov.hu](#)).

A hulladékról szóló [2012. évi CLXXXV. törvény](#) alapelvei között szerepel, hogy a körforgásos gazdaságra való áttérés céljával összhangban kell eljárni, hogy a termékek, alapanyagok és erőforrások az értéküket a lehető legtovább megőrizték a gazdaságban, a képződő hulladék mennyisége pedig a minimálisra csökkenjen.

JOGSZABÁLYI HÁTTÉR

A hulladékokra vonatkozó magyar szabályozás főbb elemei megfelelnek az uniós előírásoknak. A szabályozás alapja [Magyarország Alaptörvényén](#) és a környezetvédelmi törvényen ([1995. évi LIII. törvény](#)) kívül a hulladékról szóló [2012. évi CLXXXV. törvény](#), amely a [2008/98/EK](#) Hulladék Keretirányelv alapján határozza meg a hulladékkezelés és -ártalmatlanítás előírásait.

E törvényen kívül több száz különböző szintű jogszabály rendelkezik a hulladékot érintő szabályokról, de maga a hulladéktörvény hatálya sem terjed ki minden hulladéktípusra. Külön rendeletek írják elő a veszélyes hulladékok, a speciális szabályozást igénylő hulladékfajták kezelésének szabályait, a települési hulladékokra vonatkozó előírásokat, a hulladéklerakást vagy a közszolgáltatás, az adatszolgáltatás és a nyilvántartás rendjét ([Raisz \(szerk.\) 2022](#)).

A **települési hulladék** gyűjtéséről és elszállításáról a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás végzésének feltételeiről szóló [385/2014 \(XII. 31.\) Korm. rendelet](#) rendelkezik.

Termékdíj

A környezetvédelmi termékdíj a szennyezőanyag-kibocsátás csökkentésének ösztönzésére, a hulladékgazdálkodási célkitűzések elérésére, valamint a termékdíjköteles termékek által okozott környezeti károk mérsékléséhez szükséges pénzügyi forrás megteremtésére jött létre.

Vonatkozó jogszabályok a [2011. évi LXXXV. törvény](#) a környezetvédelmi termékdíjról, valamint a törvény végrehajtásáról szóló [343/2011. \(XII. 29.\) Korm. rendelet](#), melyet a 2023. július 1-jén hatályba lépő [633/2022 \(XII. 30.\) Korm. rendelet](#) módosított.

A törvény szerint termékdíj fizetésre kötelezett a termék első belföldi forgalmazója, saját célú felhasználója, vagy készletre vevője. A termékdíjköteles termékeket a termékdíj törvény 1. §-a tartalmazza ([NAV 2023](#)).

A tervek szerint a jövőben a kiterjesztett gyártói felelősségi díj levonható lesz a környezetvédelmi termékdíjból ([VGD Hungary 2023](#)).

Kiterjesztett gyártói felelősség

A kiterjesztett gyártói felelősség (Extended Producers Responsibility, EPR) elméleti hátterét az a felismerés adta, hogy bár hulladékgazdálkodási szempontból egy adott termék végső felhasználója tekinthető a szennyezőnek, de neki, mint fogyasztónak a hulladék összetételére, veszélyességére nincs hatása. Tehát a különböző pénzügyi ösztönzőkkel (mint például a termékdíj) a fogyasztók szokásait, fogyasztásuk mennyiségét lehet befolyásolni, de az a hulladék összetételére, veszélyességére, javíthatóságára, újra feldolgozhatóságára nem lesz hatással. Ezért terjesztették ki az általános gyártói felelősséget a termékből keletkező hulladékokra is.

Az EPR-t először Németországban és Svédországban vezették be az 1990-es években. Ezt követte az Európai Unió szabályozása, amely több lépcsőben (különböző hulladékáramok vonatkozásában) vonta be a gyártókat a kötelezettségi körbe. Először az **elhasználódott járművekről** szóló irányelvben ([2000/53/EK](#)) jelentek meg az EPR-hez köthető kötelezettségek, majd **az elektronikus és elektronikai termékek** hulladékairól szóló irányelvben ([2002/96/EK](#); [2012/19/EU](#)) már egyértelműbb a gyártók hulladékok iránti felelőssége.

A kiterjesztett gyártói felelősség a **Hulladék Keretirányelvben** ([2008/98/EK](#)) is megjelenik, de nem kötelezi a tagállamokat az EPR bevezetésére, csak felhatalmazást ad a tagállamoknak „*jogalkotási és nem jogalkotási intézkedések*” elfogadására ([Baranyai 2018](#)). Ennek ellenére az Európai Unió **az egyes műanyagtermékek** környezetre gyakorolt hatásának csökkentéséről szóló [2019/904 irányelve](#) különös szabályokat állapít meg a kiterjesztett gyártói felelősségre vonatkozóan, amely az irányelv hatálya alá tartozó termékek esetében irányadó a Hulladék Keretirányelvvel szemben.

Az **elemek és hulladékelemek** esetében jelenleg (2023. március) még folyamatban van az Európai Bizottság rendelet javaslatának ([COM\(2020\) 798 final](#)) elfogadása, amely hatályon kívül helyezné a [2006/66/EK irányelvet](#). A javaslat mindenre kiterjedően szabályozná az elemekkel kapcsolatos kiterjesztett gyártói felelősséget.

Magyarországon a kiterjesztett gyártói felelősségi rendszer működésének részletes szabályairól szóló [80/2023. \(III. 14.\) Korm. rendelet](#) tartalmazza az EPR-re vonatkozó szabályozást. A rendelet szerint a körforgásos termék (Korm. rendelet 1. melléklet) gyártója a kiterjesztett gyártói felelősségi kötelezettségét a kijelölt koncessziós társaság útján teljesíti, vagyis a koncessziós társaság többek között átveszi, elszállítja, kezelésre átadja a hulladékot.

A rendelet – néhány paragrafus kivételével – 2023. április 1-jén lépett hatályba. A további rendelkezések 2023. május 1-jétől, illetve július 1-jétől lesznek hatályosak.

TELEPÜLÉSI HULLADÉK KEZELÉSE

Az új koncessziós rendszer indulása

2019-ben hazánkban megkezdődött az áttérés egy új típusú feladatellátásra a hulladékgazdálkodás terén, melynek lényege az állami szerepvállalás növelése és a magánfelek bevonása az állami feladatok ellátásába. Mindezek alapján az új modell kiindulópontja valamilyen kizárólagos állami tulajdon, amelynek átengedésére az úgynevezett koncessziós jog keretében

kerül sor. A hulladékgazdálkodási törvény ([2012. évi CLXXXV. törvény](#)) értelmében az új koncessziós modell 2023. július 1-től kerül majd bevezetésre (Boros 2021).

A hulladékkoncessziós pályázatot 2022 nyarán a MOL Nyrt. nyerte, melynek értelmében 2023. július 1-től 35 évig, az évi mintegy 5 millió tonna települési szilárd hulladék begyűjtéséért és kezeléséért felel majd. A MOL Nyrt. vállalta, hogy 2040-ig a települési hulladék újrahasznosítási aránya eléri majd a 65 százalékot (jelenleg 32 százalék), a lerakóba kerülő hulladék arányát pedig 10 százalékra csökkenti (jelenleg 50 százalék). A célok elérése érdekében az elkövetkező tíz évben 185 milliárd forint értékű beruházásfejlesztést, valamint egy öt év alatt felépülő új, évente minimum száz-ezer tonna települési szilárd hulladék energetikai hasznosítására alkalmas létesítmény felépítését vállalta.

A célok elérése érdekében a MOL Nyrt. létrehozott egy külön, csak a hulladékgazdálkodási koncesszióért felelős céget, melynek neve MOHU MOL Hulladékgazdálkodási Zrt.

A koncesszió indulása előtt a MOL alvállalkozók keresésére pályázatot hirdetett, melyre

1. ábra: Települési hulladék mennyisége, gyűjtési és kezelési módja Magyarországon, 2021 (ezer tonna)

Forrás: [Infoszolg/KSH 2021.](#)

több száz jelenlegi piaci szereplő jelentkezett, akikkel együtt indul majd július 1-jén az új rendszer. Ezen kívül lefolytatta az országos kötelező visszaváltási rendszerhez (amely 2024. január 1-jén indul) szükséges visszaváltó automaták beszerzési eljárását és a visszaváltási rendszerben szereplő itálpalackozók és kiskereskedelmi egységek érdekképviselői szerveivel együttműködve készül a rendszer bevezetésére és a visszaváltó automaták telepítésére (MOL Hulladékgazdálkodási Zrt. (MOHU) [honlapja](#)).

Illegális hulladék

Országszerte általános probléma a kevésbé ellenőrzött, vagy ellenőrizhető területeken az illegálisan lerakott hulladék mennyisége. Összetételüket tekintve ezek jellemzően háztartási vegyes hulladékok (elhasznált bútorok, játékok, textilek) vagy építési, bontási hulladékok, illetve elektronikai sőt veszélyes hulladékok is lehetnek.

Az illegális hulladéklerakás különböző eseteit a Büntető Törvénykönyv ([2012. évi C. törvény](#)) hulladékgazdálkodás rendjének

megsértésére vonatkozó paragrafus (248. §), több év szabadságvesztéssel szankcionálja.

A 2020-ban elfogadott [Klíma- és természetvédelmi akcióterv](#) első pontja az illegális hulladéklerakók felszámolásának megkezdése. Ennek keretében jött létre a „Tisztítsuk meg az országot!” program, amely 2020 júliusában kezdte meg működését.

Az első ütemben a legszennyezettebb területek tisztítását kezdték meg, amelyben többek között a MÁV Zrt., a Magyar közúti Nonprofit Zrt., az Országos Vízügyi főigazgatóság, állami erdészeti társaságok, helyi önkormányzatok, civil és egyházi szervezetek vettek részt. A program keretében [HulladékRadar](#) néven ingyenesen elérhető telefonos alkalmazást fejlesztettek ki, amelyen keresztül bárki bejelentheti a szaktárca felé, ha lerakott illegális hulladékot tapasztal. A bejelentést követően az észlelt hulladék elszállításra kerül (Boros 2021).

Az alkalmazás indulását követő közel két év alatt (2020–2022) mintegy 24 ezer bejelentés érkezett, melynek segítségével 66 ezer tonna illegális hulladékot számoltak fel országszerte ([Magyarország Kormánya honlapja](#)).

Források:

- [2012. évi CLXXXV. törvény](#) a hulladékról
- Baranyai Gábor (2018): Paradigmaváltás az európai hulladékjogban? – Észrevételek a kiterjesztett gyártói felelősség intézményesüléséhez. Európai Tükör, [2018 \(21\) 3. szám](#)
- Boros Anita (2021): Az illegális hulladék felszámolásának új magyar modellje. In: Peres Zsuzsanna, Bathó Gábor (szerk.): Ünnepi tanulmányok a 80 éves Máté Gábor tiszteletére. Labor est etiam ipse voluptas.
- Eurostat ([ENV WASMUN](#)) 2023.
- [HOSZ](#) (Hulladékgazdálkodók Országos Szövetsége): Lépések a körforgásos gazdaság felé.
- [KSH](#) (2022): Fenntartható fejlődési célok.
- [Magyarország Kormánya honlapja](#)
- MOL Hulladékgazdálkodási Zrt. (MOHU) [honlapja](#)
- NAV (Nemzeti Adó és Vámhivatal) (2023): Környezetvédelmi termékdíj, 2023. NAV Információs Füzetek. [2023/48](#)
- Raisz Anikó (szerk.) (2022): Környezetjog. Különös rész. [Miskolci Egyetemi Kiadó](#) 135.